

Ljubica Pantelić

PRESEDNICA ODBORA DIREKTORA
AGENCIJE ZA OSIGURANJE DEPOZITA

Trideset pet godina sigurnosti i poverenja

**Na kraju trećeg kvartala 2024.
godine, ukupni osigurani
depoziti u bankama u Srbiji
dostigli su rekordan iznos od
31,3 milijarde evra**

Krajem decembra ove godine navršava se 35 godina od osnivanja Agencije za osiguranje depozita, jedne od najdugovećnijih finansijskih institucija u Srbiji i šire. Sistem osiguranja depozita, koji je u vreme osnivanja Agencije bio nov i prilično nepoznat koncept, danas je jedan od najvažnijih stubova finansijske stabilnosti u većini zemalja sveta. Njegova misija je da nezaštićenim kategorijama vlasnika računa u bankama omogući brz i lak pristup novcu u slučaju stečaja banke.

Građani Srbije, po svemu sudeći, imaju poverenja u banke zahvaljujući očuvanoj makroekonomskoj i finansijskoj stabilnosti. Na kraju trećeg kvartala 2024. godine, ukupni osigurani depoziti u bankama u Srbiji dostigli su rekordan iznos od 31,3 milijarde evra. Od 2008. godine, kad je osigurani iznos utvrđen na 50.000 evra, osigurani depoziti u bankama uvećani su više od četiri puta, po prosečnoj godišnjoj stopi od deset odsto.

Građani, kojima pripada oko dve trećine osiguranih depozita, iz perspektive sistema osiguranja depozita predstavljaju naročito važnu kategoriju uz druge zaštićene grupe, poput preduzetnika ili mikro, malih i srednjih pravnih lica. S jedne strane, ove kategorije imaju ograničenu mogućnost da sami procene sigurnost poslovanja banke, dok s druge, trpe najveće posledice ukoliko izgube pristup svom novcu.

Upravo zbog toga, Agencija nastoji da zaštićenim deponentima omogući što brži pristup sredstvima u slučaju stečaja banke. Zakonom o osiguranju depozita propisano je da isplata osiguranih iznosa počinje najkasnije sedam radnih dana od otvaranja stečajnog

postupka. U praksi, Agencija je dokazala da može brže. Poslednji put je intervenisala 2014. godine kada je isplata osiguranih iznosa počela već prvog radnog dana po pokretanju stečaja.

Fond za osiguranje depozita je na najvišem nivou kapitalizovanosti od osnivanja. Sistemom osiguranja depozita potpuno je zaštićeno 99 odsto deponenata - fizičkih lica. Trenutno raspoloživim sredstvima Fonda obezbeđuje se pokriće ukupnih osiguranih iznosa devet najmanjih banaka, po kriterijumu visine osiguranih iznosa depozita, osiguranih iznosa u 13 banaka gledano pojedinačno (od 20 koliko ih trenutno posluje u Srbiji), odnosno maksimalnog zakonskog iznosa koji Fond može izdvojiti za finansiranje restrukturiranja jedne banke.

Banke su primarni izvor finansiranja Fonda. Od reforme sistema osiguranja depozita 2008. godine nije zabeležen nijedan slučaj narušene discipline u izmirenju tromesečnih premija za popunu Fonda, uključujući i period 2014-2015. godine kad su, pored redovnih, naplaćivane i vanredne premije. Osiguranje depozita je obavezno za sve banke, a stopa premije se gotovo čitavu deceniju obračunava ispod zakonskog limita.

Sredstvima Fonda upravlja se pažljivo, u skladu sa Zakonom o Agenciji za osiguranje depozita, Zakonom o osiguranju depozita i politikom upravljanja deviznim rezervama Republike Srbije. Sredstva generisana naplatom premija od banaka i ostvarenim prinosima čine gotovo celokupnu prihodnu stranu u strukturi Fonda, što znači da se Fond trenutno sastoji isključivo od sopstvenih sredstava.

Osim za isplatu osiguranih iznosa u slučaju stečaja, sredstva Fonda su na raspolaganju i u postupku restrukturiranja banke, i to onda kad se u tom postupku obezbedi da deponenti i dalje slobodno raspolazu svojim novcem. Osim toga, iznos koji bi tada pao na teret Fonda ne bi mogao biti veći od ukupne obaveze prema osiguranim deponentima po otvaranju hipotetičkog stečaja iste banke niti može preći 50 odsto ciljnog iznosa Fonda.

S obzirom na stepen zaštite osiguranih kategorija deponenata u slučaju krize na bankarskom tržištu, čuvanje novca u bankama nesumnjivo je najsigurniji vid štednje. S rastom životnog standarda, prosečne zarade, ali i inflacije, kao i usled manje stimulativnih kamatnih stopa na depozite u prethodnim godinama, i građani i privreda sve više se okreću drugim mogućnostima za ulaganje. U slučaju da višak novca usmere na finansijske instrumente, Zakon o tržištu kapitala predvideo je posebnu zaštitu malih investitora do iznosa od 20.000

**Upravljanje Fondom za
zaštitu investitora povereno
je Agenciji za osiguranje
depozita**

**Građani Srbije, po svemu
sudeći, imaju poverenja u
banke zahvaljujući očuvanoj
makroekonomskoj i
finansijskoj stabilnosti**

evra. Upravljanje Fondom za zaštitu investitora povereno je Agenciji za osiguranje depozita.

Drugim rečima, ako investiciona firma koja uslužno čuva i administrira finansijske instrumente ili novčana sredstva ode u stečaj ili u dužem periodu ne može da ispuni dospele obaveze prema klijentima, Agencija će te klijente obešteti do iznosa od 20.000 evra. Članstvo u Fondu za zaštitu investitora obavezno je za investiciona društva, kreditne institucije i društva za upravljanje otvorenim investicionim fondovima kad usluge upravljanja portfoliom pružaju malim investitorima.

Pored ta dva osnovna vida zaštite nesofisticiranih korisnika finansijskih usluga, u delokrug Agencije spada i sprovođenje postupaka stečaja ili likvidacije nad bankama i drugim finansijskim institucijama, poput društava za osiguranje i davalaca finansijskog lizinga. Od 2019. godine okončani su stečajni ili likvidacioni postupci nad 20 finansijskih institucija, od toga nad 14 banaka, tri društva za osiguranje, jednom štedno-kreditnom zadrugom i dve stečajne, odnosno likvidacione mase. U istom periodu, namirenje poverilaca iznosilo je više od 350 miliona evra.

Od 2004. godine, Agencija obavlja i poslove naplate potraživanja u ime i za račun države. Najveći deo tog portfelja čine obaveze nastale regulisanjem odnosa države i banaka u stečaju po osnovu preuzetih inostranih kredita, ali sadrži i problematičnu aktivu preuzetu uoči privatizacije ili restrukturiranja banaka i slično. Reč je uglavnom o vrlo teško naplativim potraživanjima, mahom od privrednih društava koja više nisu aktivna. Ipak, u prethodnih pet godina, Agencija je po tom osnovu uplatila u budžet Republike Srbije gotovo 200 miliona evra.

U cilju što efikasnijeg smanjenja portfolija problematičnih potraživanja kojima upravlja, Agencija je od 2019. godine sprovela dva postupka prodaje kombinovanih paketa potraživanja banaka u stečaju i države. Prodaja paketa potraživanja sprovedena je u konkurentnim, tržišnim postupcima, nakon čega je nominalna vrednost portfolija pod administracijom Agencije smanjena za ukupno dve milijarde evra, odnosno za 33 odsto. Ovim je pružen važan doprinos realizaciji strategije Republike Srbije za rešavanje problematičnih kredita koja je dala značajne rezultate i koju je Svetska banka prepoznala kao primer dobre prakse.

Kao deo finansijske sigurnosne mreže, Agencija doprinosi očuvanju poverenja javnosti u finansijski sistem zemlje, a time i njegovoj stabilnosti. Uvereni smo da će nastaviti da unapređuje svoje poslovanje u uslovima stabilnosti finansijskog sektora. Cilj nam je da iz godine u godinu poboljšavamo servise namenjene korisnicima finansijskih usluga, bili oni deponenti banaka, klijenti članova Fonda za zaštitu investitora ili poverioci finansijskih institucija u stečaju ili likvidaciji.